THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
The Only Daily Jewish Newspaper in The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967-4517
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

מענשליכע שוואכקייט

מען ווארפט שוין לאנג פאר די אמעריקאנער, אז אבי ער קריגט נאר אליסעל געלט, ליפט ער גלייך אנקוקען די וואונדער פון אייראפע, אסטמאל, ווערט דערצעהלט אין די דאזיגע פארווירפען, האט אן אמעריקאנער ניט ווייט פון זיך די גרעסטע וועלט־וואונדער, ווי למשל די ניאגאראַ וואסער־פאלען, די ראקי־בערג א. ד. ג., איף זיי אבער קוקט ער זיך ניט אום, אין קען ער עס נאר באווייזען, ליפט ער גלייך קיין אייראפע, ווייל נאר דורך אזא רייזע, גלויבט ער, קען ער זיך איינקויפען אין יחוס, און האבען זיך מיט וואס צו באריימען.

אייגענטליך דארף מען דעם אמעריקאנער רייזענדען אדער טוריסט איינטיילען אין פארשיעדענע גרופען, ניט יעדען אדעמען קען מען זאגען דאס זעלבע, אבער ענבער איז אז א גרויסער טייל פון דער קריטיק פאסט זיך צו דעם דורכשניטליכען רייזענדען. דער טוריסט וועלכער שטאמט פון יענער גרופע פונ'ם מיטעל־קלאס. וואס דער אמעריקאנער שרייבער סינקלער לויס וואס זיי אזוי מיסמעו האפט געשיקט אין זיינע „גרויסע ראמאנען „מען סטריט" און „בעכבים".

מעגליך אז דער גרויסער געיעג פון די אלע טוריסטען ערקלערט זיך מיט דעם, וואס מענשען האבען ליעב צו זוכען „טהריהס", אויפרעגענדע זאכען, און זיי גלויבען עס צו געפינען אין דער אלטער וועלט, פון וועלכער זיי הערען אזוי פיעל, באזונדערס פון „פאריז", וואס איז אזוי אנציהענד ניט נאר פאר אמעריקאנער, נאר אפילו פאר סתם איסלענדער, זיי אלעמען ציהט צו זעהן דאס רוישיגע און פארשיידענע לעבען פון דער דאזיגער שטאדט.

ווען עס פאהרט דער געבילדעטער מענש, לאמיר זאגען קיין פאריז, איז ער הויפטזעכליך פאראינטערעסירט אין דעם וואס פאריז קען געבען פאר זיין אינטעלעקט, די מוזעאיס, קונסט און היסטאָרישע פלעצער א. א. וו., אבער דער דורכשניטס מענש וואס קומט קיין פאריז, איז ער פריהער פון אלץ פארארינטערעסירט צו זעהן דאס געהיימע פון דער שטאדט, און דא פאלט ער געבאך גאנץ אפט זעהר מיאוס אריין.

וועגען דעם לעצטען פארט רייזענדע ווערען גאנץ אפט דערצעהלט אינטערעסאנטע געשיכטען, און אזא מעשה ווערט אויך איבערגעגעבען וואך אין אן אמעריקאנער צייטונג. וואס כארעקטעריזירט זעהר דעם דאזיגען פארט טוריסטען.

אזוי דערצעהלט דער פאריזער קארעספאנדענט פון דער צייטונג זיי אזוי ער איז מיט א גרופע אינטעלעגענטע אונטערהאלטן געווארען אין א בעסעל פון דער פאריזער אונטערוועלט וואס האט אויף זיי אנגעווארפען א שרעק און זיי אזוי זיי האבען זיך שפעטער דערוואוסט אז עס איז ניט געווען פארזאס מורא צו האבען, ווייל די אונטערוועלט וואס זיי האבען געזעהען איז בלויז געווען א קאפיע פון דער געפעהרליכער אונטערוועלט, וואו מען איז ניט זיכער מיט'ן לעבען.

„אנקומענדיג אין פאריז, — דערצעהלט דער קארעספאנדענט — האבען מיר פריהער פון אלץ געזאכט באזוכען די אונטערוועלט אין מיר האבען זיך געווענדעט צו א וועגווייזער אז ער זאל אינז פיהרען אהין. דער וועגווייזער האט אונז אנגעזאגט אז מיר זאלען זיין שטיל. און ניט פארזוכען אין אמעטעל אונטערע רעזטאָלוראנען. אויבער די פינסטערע גאסען פון פאריז האבען מיר געזאוואדערט ביז דער וועגווייזער האט אונז גע־בראכט אין א שמאלער פינסטערער געסעל. וואס איז געזען באלויכטען פון א לאמפערן, און האט אנגעקלאפט אין א טיר. אינזערע נשמות זיי־נען אונז געשטאנען אויף די שפיץ־נעזער אין מיר האבען געצויטערט פון שרעק צוזעהענדיג די געפעהרליכסטע טיפען וואס האבען זיך אויף יעדער געסעל אויסגעזעהען. ענדליך האט זיך באוויזען א דיקער מאן מיט פארקאשערטע ארבעל און מיט שטעכיג בליקען האט ער אונז באטראכט פון קאפ ביז די פיס אין נאכדעם זיי ער האט אונז באזוכט האט ער אונז אריינגעלאזען אינווייניג. די קאפע איז געווען איבערפילט מיט רויך, אין ביי די טישלאך זיינען געזעסען די ווילדע אפאשען מיט מעדערע ארייגגע־געשטעקט אין זייערע גארטלען אין מיט בליקען וואס האבען געשניטען ווי שארפע שפיזען. עס האט אונז געזאגט א צאהן אן צאהן, אבער אונזער וועגווייזער האט אונז ברוטיגט אין אונז בארוהיגט אז מיר דאר־פען קיין מורא ניט האבען. ביי איינעם פון די טישלאך איז געזעסען א מיידעל, וועלכע האט געפיהרט אן אינטימען געשפרעך מיט איינעם פון די אפאשעס. אין אהער צווייטער געלעגענהייט. וועלכער איז געשטאנען אנ־געלעהנט ביי דער טאר, האט פון גרויס איפערזוכט געווארפען א מעסער אז יעדעס טישעל, וואס איז געבליבען שטעקען נאהענט צום עלעגבויגען פון דעם מאן וואס האט מיט דער מיידעל געשמוצעט. פרוצלוג זיינען צו אונזער טישעל צוגעקומען נאך עטליכע ווילדע געסט. און האבען, ניט אנערגענדיג זיך ביי אונז, באשטעלט ביין אויף אונזער חשבון, און אזוי זיי מיר האבען זיך געשראקען פאר א סקאנדאל, האבען מיר באצאהלט און געשוויגען.

„מיר האבען אויך געזעהן די בייזע קארטען שפיעלער ארום די טישלאך, די טענצערינס וועלכע האבען געבייצט מיט זייערע האלב־נאקעטע לייבער אין זיך געוואלפען פון צייט צו צייט פארשכורטע אין די ארמס און אויף די שויס פון זיי מענער. עס איז געווען די אינטערוועלט מיט אלע פיטשעווקעס, פונקט אזוי ווי מיר האבען זיך פארגעשטעלט אז א פאריזער אונטערוועלט דארף אויסזעהען.

„אין טאמער איז נאך געבליבען ביי אונז דער מינדעסטער צווייי־פעל אין דעם, האט מיט א האלבע שטונדע שפעטער זיך דערהערט א פייף און אונזער וועגווייזער האט אונז ערקלערט אז דאס געהט מאכען אין איבערפאל אויף דעם פלאץ. מעהר עהנלעך אונז ניט. האבען מיר זיך געטראכט, ווי אריינצופאלען אין די הענט פון דער פאליציי דעם ערשטען טאג איז מיר געפינען זיך אין פאריז. אויך די שרעק אונזערע איז געווען אן אומזיסטע, ווייל באמש א פאליציי אינספעקטאר האט זיך טאקע באוויזען אין דעם שענקעל, איז ער אבער באלד אויסגעגאנגען אין מיר נאך איהם, ווייל מיר האבען שוין מעהר אין דער געפעהרליכער אונ־טערוועלט געסט ניט געוואלט פארבלייבען.

„ווען מיר האבען דעם צווייטען טאג באגעגענט אונזערן א פריינט פון ענגלאנד וועמען מיר האבען אנפארטרייט דעם סוד וואו מיר זיינען מיט א נאכט צוריק געווען. האט ער זיך גאנץ פיין אויסגעלאכט פון אונז, און האט אונז ערקלערט אז די אונטערוועלט, וועלכע מיר האבען געזעהן איז אין דער אמת ניט אזוי ווילד ווי אזוי ווייט אז די אינטערוועלט, וועלכע מיר האבען געזעהן איז גים די אמת'ע. ניר אן אנדער עלט וואס ווערט סצעניירט פון גענ־טע פאריזער קרינסלער און אז די טיפען וואס ווערען דארט געזעהען ווע־רען געשפיעלט פון מאלאנטפולע אקטיאָרען און אקטריסעס".

דאס איז ניט קיין ערעהלונג, אויסגעטראכט פון קאפ, געשילדערט פון א קינסטלער, נאר א ווירקליכקייט, א זאך וואס עס האט פאסירט. דער אמעריקאנער אדער אנדער אויסלענדער, וועלכע קומט קיין פאריז וויל זעהן אויסערגעוועהנליכע זאכען, און מיט דער הילף פון געניטע מענשען ניט מען זיי צו זעהן דאס וואס זיי ווילען, אבי צו אחדזענען דורך זיי די עמליכע דאלאר, וואס זיי ווילען פאר דעם צייטעק אויסגעבען.

דאס וואס עס קומט פאר אין פאריז, פאסירט זיכער אויך אין אנ־דערע אייראפעישע שטעדט. און אפטמאל שעהמט מען זיך אפילו צו דערצעהלען, ווי אזוי מען איז אפגעגאנגען געווארען.

מענשליכע שוואכקייטען זיינען פארהאן פיעלע. און דאס איז זיכער אויך איינע פון זיי, צו לאזען זיך נארען אין דער פרעמד, און פארגאנגלער סיגען דאס ווירקליכע וואס איז נאהענט.

לואידזשי לוצאטי דער „גרענד אלד מען פון איטאליען

(צו זיין 85 יעהריגען געבורטסטאג)
פון דאָרא אסקאוויטה

דעם ערשטען מערץ האט דער לייע־בער אלטער אידישער מלוכה כאן פון אי־טאליען, לואידזשי לוצאטי, וואס האט פארנומען דעם ארט אלס געווען־ער אי־טאליענישער פרעמיער, געפייערט זיין 85 יעהריגען געבורטסטאג, און צוליעב דעם וואס ער איז נאך איצט געזונט און שטארק קענען מיר האפען אז ער וועט נאך זיין פאר לאנגע יאהרען טעניג אין זיין אר־בייט פאר זיין לאנד און פאר די אונטער־דריקטע פעלקער איבער דער גאנצער וועלט.

מיט א יאהר צוריק האב איך זיך צום ערשטען מאל באגעגענט מיט דעם אלטען געשעצטען לוצאטי. זיין בכבודיגע פיגור, זיין שניי ווייסע באָרד און גרויע קאפ וועלכע האבען זיך באזונדערס אויסגע־טיילט צוליעב דער שווארצער היטעל וואס ער האט געטראגען און דער אידעלער אויסזעהען פון זיין פנים, האבען מיר דערמאנט אין דאמיניאס, דער גריכישער פאטריארך וועמען איך האב געטראפען אין ירושלים.

לוצאטי האט גערעדט וועגען זיין ארי־בייט. ווען ער איז ניט שטארק פארנומען מיט רעגירונגס טעטיגקייט, ווידמעט ער זיינע פרייע שטונדען צו דעלאיגיעע אין פילאזאפישע פראגען. ער שרייבט זעהר אפט פאר צייטונגען, אין ישורנאלען, מעהרסטענטייל אלבער פראגען פון פינאנ־סען און פון פאליטישער עקאנאמיע. אי־בער, וועלכע ער איז אנערקענט אלס אן אויטאריטעט סיי אין איטאליען אין סיי אין אויסלאנד, אלע זיינע ווערק זיינען אי־בערגעדרוקט געווארען און זעקס גרויסע בענדער.

פונקט אזוי ווי גלאדסטאן „דער גרעניץ אלד מען פון ענגלאנד", אזוי האט אויך לוצאטי שטענדיג געארבייט פאר דער נאציאנאלער ערלייזונג פון זיין לאנד. נאך ביז היינטיגען טאג איז ער דער שוין גייסט פון זיין לאנד. כמעט יעדען טאג קען מען טרעפען אין לוצאטס הויז פיעלע רעגי־רונגס לייט וואס קומען אין זיין „הייליגע קדשים" צו זוכען זיין עצה אביבר רעגיע־רונגס פראגען. ניט קופקעדיג אויף זיין עלטער, זעהט לוצאטי פונדעסטוועגען די טרעפטע אויפמערקזאמקייט ווען ער רעדט אין איטאליענישען סענאט. ער האט נאך ביז היינטיגען טאג די רעפוטאציע אלס דער גרעסטער רעדנער פון איטאליענישען פארלאמענט.

לוצאטי, פונקט ווי גלאדסטאן, איז דער גרויסער קעמפער פאר די רעכט פון אלע אונטערדריקטע פעלקער. ער איז ניט אין קאל אריינגעטראטען צו פארטיידי־גען די ארמעניער, ווען די טערקען האבען פארטיידיגט די בולגארען. די פארטיידי־גונג פון די ארמעניער האט לוצאטי אנ־געוויזען, איז איהם איבערגעגעבען גע־וואָרען דורך גלאדסטאָנען.

די גרינדונג פון פאלעסטינא אלס אידישע נאציאנאלע היים וואו די אידען פון דער גאנצער וועלט זאלען געפינען לע־גאלע שוץ, איז אויסגענומען געווארען מיט גרויס צופרידענהייט דורך דעם אלטען איטאליענישע אידישע רעגיערונגס־מאן. לוצאטי האט אויף אוועקגעגעבען א גרויסע טייל פון זיין צייט צו מאכען א דריקטען לעבען פון אידען אין פארשיע־דענע לענדער. די ס'טע טייל פון זיין צייט בוך "מאט און פרייהייט" איז געווידמ־מעט פון דן פארפאלגונגען פון די אידען אין רומענען און אין פוילען, און לו־צאטי ווייזט אן ווי אזוי מען דארף זיי העלפען.

דער גלייכער אינטערעס וואס ביידע, סיי לוצאטי און סיי גלאדסטאן האבען געהאט אין אינטערדריקטע פעלקער, האט געדריענט אלס דער גרונט שטיין אויף וועל־כען עס איז געבויט געווארען א שטארקע פרייגדשאפט צווישען די ביידע גרויסע רעגיערונגס לייט. ניט אומזיסט האט פראנקרייך באשטימט לוצאטי'ן, אלס מיטגליד פון „פראנצעזישען אינסטיטוט" א קורצער צייט ארום נאכדעם ווי לוצאטען איז גע־לונגען צו בעניין די קאָדרעציעלע פאל־ביגדונגען צווישען איטאליען און פראנק־רייך וועלכע זיינען געווען אפגעבראכען זינט 1880. אלע זיינע ווערק זיינען אי־בערגעדרוקט געווארען און זעקס גרויסע בענדער.

פונקט אזוי ווי גלאדסטאן „דער גרעניץ אלד מען פון ענגלאנד", אזוי האט אויך לוצאטי שטענדיג געארבייט פאר דער נאציאנאלער ערלייזונג פון זיין לאנד. נאך ביז היינטיגען טאג איז ער דער שוין גייסט פון זיין לאנד. כמעט יעדען טאג קען מען טרעפען אין לוצאטס הויז פיעלע רעגי־רונגס לייט וואס קומען אין זיין „הייליגע קדשים" צו זוכען זיין עצה אביבר רעגיע־רונגס פראגען. ניט קופקעדיג אויף זיין עלטער, זעהט לוצאטי פונדעסטוועגען די טרעפטע אויפמערקזאמקייט ווען ער רעדט אין איטאליענישען סענאט. ער האט נאך ביז היינטיגען טאג די רעפוטאציע אלס דער גרעסטער רעדנער פון איטאליענישען פארלאמענט.

לוצאטי, פונקט ווי גלאדסטאן, איז דער גרויסער קעמפער פאר די רעכט פון אלע אונטערדריקטע פעלקער. ער איז ניט אין קאל אריינגעטראטען צו פארטיידי־גען די ארמעניער, ווען די טערקען האבען אויף זיי געמאכט שחיטות. ער האט אויך פארטיידיגט די בולגארען.

טאראנטא פון 1834 ביז 1926

פון א רובינעצער

אונזער טאראנטא פארמאגט שוין היינטער זיך א רייכע געשיכטע. נאכן פא־מעריך האט זי שוין דורכגעשטופט א קנא־פע מאה יאהרען, אדער פינקטליכער, עפעס מעהר פון 92 יאהר, און איצט אזוי ווי זי דערגעהענטערט זיך שוין צו א גליינכער צאהל — הונדערט יאהר, איז כדאי צו באפען א בליק איבער אזהר פאר־נאגענהייט, און זעהן אויב מיר, די טא־ראנטער איינוואוינער, האבען מיט וואס זיך צו איבערגעהמען קענען אנדערע שטעדט פון איהר גלייכען, אדער ניט.

טאראנטא איז אינקארפאָרירט גע־וואָרען אין יאהר 1834, ווען זי האט גע־האט א באפעלקערונג פון 9,254 מענשען, און זינט דאן האט זי ניט אויפגעהערט צו וואסען אין דער לענג און ברייט, ביז זי האט ביסלאכווייז דער־גרייכט איהר איצטיגע שטופע, וואס קען באטראכט ווערען אלס צופריעדענשטע־לענד.

טאראנטא איז אינקארפאָרירט גע־וואָרען אין יאהר 1834, ווען זי האט גע־האט א באפעלקערונג פון 9,254 מענשען, און זינט דאן האט זי ניט אויפגעהערט צו וואסען אין דער לענג און ברייט, ביז זי האט ביסלאכווייז דער־גרייכט איהר איצטיגע שטופע, וואס קען באטראכט ווערען אלס צופריעדענשטע־לענד.

פונקט אזוי ווי גלאדסטאן „דער גרעניץ אלד מען פון ענגלאנד", אזוי האט אויך לוצאטי שטענדיג געארבייט פאר דער נאציאנאלער ערלייזונג פון זיין לאנד. נאך ביז היינטיגען טאג איז ער דער שוין גייסט פון זיין לאנד. כמעט יעדען טאג קען מען טרעפען אין לוצאטס הויז פיעלע רעגי־רונגס לייט וואס קומען אין זיין „הייליגע קדשים" צו זוכען זיין עצה אביבר רעגיע־רונגס פראגען. ניט קופקעדיג אויף זיין עלטער, זעהט לוצאטי פונדעסטוועגען די טרעפטע אויפמערקזאמקייט ווען ער רעדט אין איטאליענישען סענאט. ער האט נאך ביז היינטיגען טאג די רעפוטאציע אלס דער גרעסטער רעדנער פון איטאליענישען פארלאמענט.

לוצאטי, פונקט ווי גלאדסטאן, איז דער גרויסער קעמפער פאר די רעכט פון אלע אונטערדריקטע פעלקער. ער איז ניט אין קאל אריינגעטראטען צו פארטיידי־גען די ארמעניער, ווען די טערקען האבען אויף זיי געמאכט שחיטות. ער האט אויך פארטיידיגט די בולגארען.

דער גלייכער אינטערעס וואס ביידע, סיי לוצאטי און סיי גלאדסטאן האבען געהאט אין אינטערדריקטע פעלקער, האט געדריענט אלס דער גרונט שטיין אויף וועל־כען עס איז געבויט געווארען א שטארקע פרייגדשאפט צווישען די ביידע גרויסע רעגיערונגס לייט. ניט אומזיסט האט פראנקרייך באשטימט לוצאטי'ן, אלס מיטגליד פון „פראנצעזישען אינסטיטוט" א קורצער צייט ארום נאכדעם ווי לוצאטען איז גע־לונגען צו בעניין די קאָדרעציעלע פאל־ביגדונגען צווישען איטאליען און פראנק־רייך וועלכע זיינען געווען אפגעבראכען זינט 1880. אינגעפעהר אין יענער צייט האט לוצאטי אנגעפאנגען צו שפיעלען א וויכטיגע רולע אין אייראָפעאישער פאָ־ליטיק.

לוצאטי איז געבאָרען געווארען ביי אידישע עלטערן אין וועגעניע דעם יאהר ס'טען מערץ 1841. אין זיינע יונגע יאהר־רען האט ער אנגעפאנגען זיך צו ווידמע־נען צו דער שטודיום פון ליטעראטור, פי־לאָזאָפיע און נאטור ווייסענשאפט. ער האט זיך אויף פראקטיצירענדיג פון פארשיע־דענע רע־ליגיעס. אין א קורצער צייט ארום, נאך דעם ווי ער האט געענדיגט קאָלעדזש איז ער געווען געצוואונגען צו פארלאזען דע־נעציע, דערפאר וואס די עסטרייכישע רע־גירונג האט איהם באשולדיגט אין פאר־ראם. דער פארראט איז בעשטאנען אין דעם וואס לוצאטי האט געגרינדעט א הייפטס פארבאנד צווישען די איטאליעני־שע שיפער.

אין 1863 האט לוצאטי אנגעפאנגען טעטיג צו ווערען אלס לעהרער פון פאָליי־טישע עקאָנאמיע אין מילאן. און האט אויף אין יענער צייט אנגעפאנגען זיין קאמפין פאר פאָלקס בענק, דער גרינדער פון אין יאהר 1910 האט שוין די באפעלקע־רונג דערגרייכט ביז קארנע 424 הונדערט טויזענט, אדער 17 מענשען אויף יעדען אקער, בעת אין יאהר 1992 האט באפאר־לא שוין פארמאגט א באפעלקערונג פון ביז קארנע 507 הונדערט טויזענט אדער 20 מענשען אויף אן אקער. דאס הייסט אזוי אז אין די ערשטע צעהן יאהר, זינט 1900 ביז 1910 זי האט באפעלקערונג דארטען געשטיגען מיט 3 מענשען מעהר אויף יע־דען אקער לאנד, אין פונקט אזוי אז זי האט געשטיגען אין פארלויף פון די לעצטע צוועלף יאהר, פון 1910 ביז 1922, באסטאן איז געשטיגען זינט די ערשט־טען צעהן יאהר אויף 4 מענשען אויפ'ן אקער, אין אין די לעצטע צוועלף יאהר — בלויז אויף 2 מענשען אויפ'ן אקער.

באלטימאָר האט אין משך פון די ערשטע צעהן יאהר דערגרייכט פון 26 ביז 29 מענשען אויפ'ן אקער, אין אין די לעצ־טע צוועלף יאהר איז זי מורא'דיג געווח־קען פון 29 ביז 15 מענשען אויפ'ן אקער.

קלעוולאנד האט פארמאגט 19 מענ־שען אויף יעדען אקער אין 1910 און אין יאהר 1922 האט זי שוין פארמאגט 22 מענשען.

דעטראָיט איז געשטיגען אין פאר־לויף פון די ערשטע צעהן יאהר פון 16 ביז 18 מענשען אויפ'ן אקער. און אין די לעצ־טע צוועלף יאהר איז זי געשטיגען פון 18 ביז 19 מענשען.

פיטסבורג האט זיך פארגרעסערט בלויז מיט צוויי מענשען אויף יעדען אקער אין פארלויף פון די ערשטע צעהן יאהר, אבער דערפאר איז זי געבליבען שטעהן אויפ'ן וועלבען שטאפעל פאר דעם משך פון די לעצטע צוועלף יאהר.

טאראנטא האט באוויזען א גרעסע־רען וואוקס פון אלע איהרע שטעדט חבר־טעס.

אין יאהר 1900 האט זי פארמאגט א באפעלקערונג פון פארנע צוויי הונדערט טויזענט, אדער 18 מענשען אויף יעדען אקער, און אין 1920 איז שוין, איהר באר־דערט וואוקס פון איהר באפעלקערונג זינט 1834 ווען זי איז אינקארפאָ־רירט געווארען. — די באפעלקערונג האט דאן דערגרייכט ביז 9,254 און איצט צעהלט זיך די טאראנטאר באפעלקערונג אן ערך זעקס הונדערט טויזענט. — איהר אלגעמיינער מצב חיינט צו־טאג.

דערט וואוקס פון איהר באפעלקערונג ריירט געווארען. — די באפעלקערונג האט דאן דערגרייכט ביז 9,254 און איצט צעהלט זיך די טאראנטאר באפעלקערונג אן ערך זעקס הונדערט טויזענט. — איהר אלגעמיינער מצב חיינט צו־טאג.

דערט טויזענט, אדער 20 מענשען אויפ'ן אקער, בעת אין 1922 האט זי פארבאנט א באפעלקערונג פון אריבער 529 הונדערט טויזענט, אדער ניט וועניגער ווי 26 מענ־שען אויף יעדען אקער לאנד ביי אונז אין שטאדט.

ווי איהר זעהט אלזא האט טאראנטא אריבערגעשטיגען אלע איהרע שטעדט־חברטעס, איבערהויפט אין די לעצטע צוועלף יאהר, פון 1910 ביז 1922, פאר־גרעסערענדיג זיך מיט זעקס מענשען אויף יעדען אקער, אדער בעסער געזאגט, מיט 187,092 מענשען.

דאס איז נאכאלעמען א היבשער וואוקס, כאטש פאר קיין פאל ניט קיין צו־גרויסער. פונדעסטוועגען אבער קען מען זיך ניט באקלאגען, ווען מען מאכט א פארגלייך מיט דעם וואוקס פון דער באר־פעלקערונג אין אנדערע שטעדט. אבער וואס זעהען מיר אין די לעצטע דריי אדער פיער יאהר, בנגע דער פארגרעסערונג פון דער טאראנטאר באפעלקערונג. שטיינט די טאראנטאר באפעלקערונג היינט אויך אדער ניט?

אויף די דאזיגע פראגען קען מען ענטפערען מיט א וואהרהייטען "יא", אבער מיט א פעסטערען "ניין!" אויר בערפלעכליך האט די טאראנטאר באפעלק־קערונג זיך אז פארגרעסערט, אבער אין דער אמת'ן איז זי נאר לעגער געווארען.

זינט די לעצטע דריי אדער פיער יאהר האט טאראנטא דורכגעמאכט א ריקוועדטעס פעריאָדע, אדער אין בעסטען פאל, א פעריאָדע פון שטיל־שטאנד. זי וואאקסט ניט מעהר און זי פארגרעסערט זיך ניט, און אנשטאט דעם ווערט זי נאר איינגעשפרומען, קלענער.

מיר האבען פריהער געזאגט אז אין יאהר 1922, האט טאראנטא געהאט א באר־פעלקערונג פון 529,083 מענשען, און היינט צו טאג ווערט די היינט באפעלקע־רונג געשאצט צווישען 550 טויזענט און מעהרער. דאס הייסט אז אין די לעצטע דריי אדער פיער יאהר איז זי היינט באר־פעלקערונג געשטיגען ביז צוואנציג טויז־ענט מענשען אדער עפעס מעהרער. פונ־דעסטוועגען וואלט עס געווען א נישטשה־דיגער וואוקס, ווען מען נעהמט ניט באר־באטראכט, אז טאראנטא האט אין די לעצטע עטליכע יאהר ריינגעקראגען א חיבשע באפעלקערונג פון די ארומיגע מו־ניציפאליטעטען. עס איז אויסגערעכנט געווארען אז הונדערטער און טויזענטער מענשען קומען אהער אריין יאהרליך־יאהר־ליך פון די ארומיגע געגענטען זינט די לעצטע יאהרען מיט'ן צוועק צו געפינען דא ארבייט, אז אזוי ארום פארבלייבען זיי דא וואוינען מעהרסטענס צייטווייליג.

נאטירליך קען מען עס ניט פארלאנ־גענען פאר קיין וואוקס פון דער שטאדט, אונז'ן סמך, פון די דאזיגע צונעקומענע איינוואוינער, ווייל זיי זענען ניט קיין פרישער שטראם כחות, וואס וואנדערט אריין מיט'ן צוועק צו אונטערנעמען זאך־כען איף א גרויסען מאסשטאב. דאס זע־נען אלין מענשען וואס זענען געקומען אהער צו זוכען א "דזשאב", אבער אזוי שנעל ווי זיי זאלען דעם "דזשאב" פאר־לירען, אדער זיי זאלען אויפלעבען נאר ניט קריגען, לויפען זיי צוריק אהיים. און קיין אנדער פארט איינוואנדערער וואס לימט אהער מיט מוט און ענערגיע, און האט ניט אין זינען צו פאהרען צוריק אהיים, קיהלט און איז געווארען קראנק אויף ניי־מאניא, האט מען איהם צונעגומען אין האספיטאל און אויף זיין פלאץ האט מען אנגעשטעלט אן אנדערען, אבער עס איז הפנים געווען א באשערטע זאך, האט דער צווייטער אין עטליכע טעג ארום זיך אויסגעגליטשט און איז פארוואונדעט גע־וואָרען.

עס פארשטעהט זיך אז די "פאטשט" האט זיך צוליעב דעם עפסידענט ניט אפ־געשטעלט, און מען האט אנגעשטעלט א דריטען וועלכער זאל ערען טאג ברענגען די בריעף אין הויז אריין, אבער עס האט זאך ניט געגומען, און איידער דער נייער פאסטמאן האט נאך צייט נעהמען צו באר־הענען זיך מיט שעהנע מיידלאך פון יענעם געגענט און מיט די הינט וואס לי־גען ארום די הייזער, איז ער גאנץ שווער און איצט ליגט ער אויף קראנק. דער פאסטאר סטוישען "ס" זוכט איצט אן אנדער פאסטמאן, און וועמען דאס לעבען איז נאמאס, מען זיך מערדען אויף דעם אנ־געגענעם אדרעס.

מען מוז לערנען קינדער געזונטס פראגען

ביי דעם יעהרליכען מיטינג פון דעם טאראנטא סאָשיעל הייעדזשין קאָנסיל, האט דר. ראוטלי, וויס־פרעזידענט פון דעם קאנסיל, ערקלערהט אז עס איז די גרעסטע אויפגאבע פון הייגענע ארבייט צו לערנען יוסף שלאסבערג, ט בעקערמאן, וויס־טשערמאן לער, סעקרעטאר־טרעזשורי אין דרעסמאכער האבען אויפגענעם קאמפיין קאמיט איצט אן מיט זייערע קאמיטעטס צעהנדליגע שעפער. די מיטער האבען זיך פארפליכטעט דאס ניט אויפצוגעבען די סומע פון יעגעם געגענט. פרוצלינג האט פאסירט אן אומ־גליק פון דער פאסטמאן האט זיך פאר־קיהלט און איז געווארען קראנק אויף ניי־מאניא, האט מען איהם צונעגומען אין האספיטאל און אויף זיין פלאץ האט מען אנגעשטעלט אן אנדערען, אבער עס איז הפנים געווען א באשערטע זאך, האט דער צווייטער אין עטליכע טעג ארום זיך אויסגעגליטשט און איז פארוואונדעט גע־וואָרען.

עס פארשטעהט זיך אז די "פאטשט" האט זיך צוליעב דעם עפסידענט ניט אפ־געשטעלט, און מען האט אנגעשטעלט א דריטען וועלכער זאל ערען טאג ברענגען די בריעף אין הויז אריין, אבער עס האט זאך ניט געגומען, און איידער דער נייער פאסטמאן האט נאך צייט נעהמען צו באר־הענען זיך מיט שעהנע מיידלאך פון יענעם געגענט און מיט הינט וואס ליגען ארום די הייזער, איז ער גאנץ שווער קראנק געווארען.

לוצאטי איז איצט 85 יאהר אלט. ער איז אבער געזונט און שטארק, און מיר קענען דערפאר האפען אז ער וועט נאך געזונט דער פאר אנגע יאהרען אין די אינטערעסאנטע ארבייט פון אויפגעבען דאס ניט מען אויפגעבען אין אמעריקע, אבער דער גוטער מאן, האט געזונטען אויף זיך די קראנע. און איז טאקע באשטראפט געווארען צו באצאהלען אן קאסטען אדער צוויי מאנאטען אין חד־גריא.

קאָפּעראַציע צווישען ריטייל גראָסערס.

ביי דער קאנווענשען פון די אנטא־ריאָ ריטייל גראָסערס אין דזשענעראל מיוטשענטס וואס איז אפגעהאלטען גע־וואָרען אין פרינס־דזשארדזש האטעל, האט דר. דר. ב. דאוגלאס, דער דאמיניאן סעק־רעטאר פון דער גראָסערס פעדעראַציע אויף דאמיניאן עדווייזאָרי קאָמיטע' אויס־גערייכט א פאראלאנג אז צווישען די ריי־טיירס זאָל הערשען א קאָאָפּעראַציע, און נאר אויף אזא אופן קען ביסלאנגיין פארבעסערט ווערען דער צושטאנד פון דיריטיילערס.

א "סטעדי" דזשאב

עס ווערט איצט געלעזען א מאן, ווער מען דאס לעבען איז שוין גמאס געווארען צו פארנעהמען א דזשאב אלס א פאסט־מאן, אבער מען מוז פריהער וואַרטען, אז אלע פריהערדיגע אפסטמען האבען גוט ניט אפגעשניטען דארטען.

עס איז אזא מעשה.

אין א געוויסען געגענט ביי אונז אין שטערטער, האט א לאנגע צייט געארבייט א אפסטמאן, צוטראגענדיג בריעף אין די הייזער פון די איינוואוינער פון יענעם געגענט. פלוצלינג האט פאסירט אן אומ־גליק אין דער פאסטמאן האט זיך פאר־קיהלט און איז געווארען קראנק אויף ניי־מאניא, האט מען איהם צונעגומען אין האספיטאל און אויף זיין פלאץ האט מען אנגעשטעלט אן אנדערען, אבער עס איז הפנים געווען א באשערטע זאך, האט דער צווייטער אין עטליכע טעג ארום זיך אויסגעגליטשט און איז פארוואונדעט גע־וואָרען.

עס פארשטעהט זיך אז די "פאטשט" האט זיך צוליעב דעם עפסידענט ניט אפ־געשטעלט, און מען האט אנגעשטעלט א דריטען וועלכער זאל ערען טאג ברענגען די בריעף אין הויז אריין, אבער עס האט זאך ניט געגומען, און איידער דער נייער פאסטמאן האט נאך צייט נעהמען צו באר־הענען זיך מיט שעהנע מיידלאך פון יענעם געגענט און מיט הינט וואס ליגען ארום די הייזער, איז ער גאנץ שווער קראנק געווארען.

לוצאטי איז איצט 85 יאהר אלט. ער איז אבער געזונט און שטארק, און מיר קענען דערפאר האפען אז ער וועט נאך געזונט דער פאר אנגע יאהרען אין די אינטערעסאנטע ארבייט פון אויפגעבען דאס ניט מען אויפגעבען אין אמעריקע, אבער דער גוטער מאן, האט געזונטען אויף זיך די קראנע. און איז טאקע באשטראפט געווארען צו באצאהלען אן קאסטען אדער צוויי מאנאטען אין חד־גריא.

א גוטער מאן.

ניט אלע מענער זענען אזוי גוט ווי וואס ער האט צוגעגעבען פאר מענשליכע גוטסקייט. ערשט מיט צוויי טעג צוריק האב איך געקראגען פון איהם א בריעף אין וועלכען ער שרייבט: "דער גלויבען אין מענשליכע גוטסקייט פארשיינט אונז אלעמען".

לוצאטי איז איצט 85 יאהר אלט. ער איז אבער געזונט און שטארק, און מיר קענען דערפאר האפען אז ער וועט נאך אינטערעסאנטע ארבייט פון אויפגעבען אין דער אמעריקע, אבער דער גוטער מאן, האט געזונטען אויף זיך די קראנע. און איז טאקע באשטראפט געווארען צו באצאהלען אן קאסטען אדער צוויי מאנאטען אין חד־גריא.

ניעס ביי אונז אין שטאדט

ווערט פארראטען פון דער "סוויטהארט".

ריכטער קאוסטוואָרד ווע היינט אריינטראגען אין אמטייל איבער דער־גאלד יוהן און לואיס דזשענטער, ווערבע זענען געפינען געווארען שולדיג פון א א דזשערי אויף א סך קלאגען פון גנבה און "רעסווייג".

די קלאגען געגען זיי האבען געלוי־טעט אז זיי האבען געגענט'עס אויטאמא־ביל'ען און דרעסען פון צוויי עקספרעס קאמפאניעס, אבער באראקטעריסטיש איז וואס פארראטען האט זיי א "סוויט־הארט" פון איינעם פון די אנגעקלאגטע. זי איז אליין געקומען אין קריטיזאל קאורט, וואו זיי זענען געמשפט געווארען, און האט אויסגעזאגט גאר א סך פון חדר.

קאָנטעראַנס פון דער פּאָליטישער אָרגאַניזאַציע פון דאָמיניאָן לעבער

ביי דער יעהרליכען מיטינג פון דעם טאראנטא סאָשיעל הייעדזשין קאָנסיל, האט דר. ראוטלי, ווייס־פרעזידענט פון דעם קאנסיל, ערקלערהט אז עס איז די גרעסטע אויפגאבע פון הייגענע ארבייט צו לערנען יוסף שלאסבערג, ט בעקערמאן, וויס־טשערמאן לער, סעקרעטאר־טרעזשורי פון דער דרעסמאכער האבען אויפגענעם קאמפיין קאמיט איצט אן מיט זייערע קאמיטעטס צעהנדליגע שעפער. די מיטער האבען זיך פארפליכטעט דאס ניט אויפגעבען דעם אנגעגענט אין אמעריקע, אבער דער גוטער מאן, האט געזונטען אויף זיך די קראנע. און איז טאקע באשטראפט געווארען צו באצאהלען אן קאסטען אדער צוויי מאנאטען אין חד־גריא.

א "סטעדי" דזשאב

עס ווערט